

ПСИХОЛОГІЧНІ КРИЗИ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇХ ВРАХУВАННЯ В РОБОТІ З РІЗНИМИ ВІКОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ

Загальна кількість годин – 2

Форми занять: лекція

План заняття

1. Поняття «життєвої кризи». Вікові кризи та їх роль у житті особистості.
2. Характеристика основних криз дитинства і їх специфіка.
3. Кризи дорослого віку, їх особливості.

Анотація

У сучасній психологічній літературі і в практиці все частіше використовуються поняття «життєва криза», «критичні життєві ситуації», «вікова криза». Саме поняття «криза» (від гр. Crisis – рішення, поворотний пункт) характеризує стан, що породжується проблемою, яка постала перед індивідом і якої він не може уникнути та не може розв'язати за короткий час і звичним способом». «Життєва криза» – феномен внутрішнього світу людини, котрий виявляється в різних формах переживання непродуктивності свого життєвого шляху». Життєва криза є поворотним пунктом життєвого шляху, який виникає в ситуації неможливості реалізації життєвого замислу, що склався. Результати досліджень різних авторів (Анциферова Л.І., Виготський Л.С., Василюк Ф.Є., Донченко Е.О., Титаренко Т.М.) і запропоновані ними класифікації життєвих криз можна об'єднати в одну більш менш повну: **вікові (нормативні кризи)** – криза одного, трьох років, підліткова криза, криза тридцяти років, криза «середини» життя тощо; за **критерієм тривалості**: мікрокризи – кілька хвилин; короткочасні – близько чотирьох – шести тижнів; довготривалі – до одного року; за **критерієм результативності**:

конструктивні, деструктивні; **діяльнісним критерієм:** криза операційного аспекту життєдіяльності: «не знаю, як жити далі»; криза мотиваційно-цільового аспекту: «не знаю, для чого жити далі»; криза смислового аспекту: «не знаю, навіщо взагалі жити далі»; **критерієм детермінованості:** кризи, викликані інтрапсихічними чинниками; кризи, викликані ситуаційними чинниками; **за критерієм складності:** прості кризи, викликані однією подією; багатовимірні кризи, що торкаються майже всіх аспектів індивідуального життя людини

Питання для самоперевірки

1. Що таке вікова криза?
2. Назвіть принципи вікової періодизації.
3. У чому суть кризи трьох років.
4. Яка соціальна ситуація розвитку молодшого школяра.
5. Яким чином забезпечується реалізація провідної діяльності підлітка у навчально-виховному процесі.
6. Опишіть соціальну ситуацію розвитку старшокласника.
7. Яка роль вчителя початкових класів у формуванні особистості молодшого школяра.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Ананьєв Б.Г. Человек как предмет познания.- Л.: Изд-во. Ленинград. ун-та, 1968. – 339 с.
2. Братусь Б.С. К проблеме развития личности в зрелом возрасте. Вестн. Моск. ун-та, сер. 14, психология, 1980., №2 С. 3-12.
3. Виготский Л.С. Проблема возраста // Собрание сочинений : В 6 т. – М., 1984 (б) – Т.4 – С. 244 – 269.
4. Драгунова Т.В. Проблема конфликта в подростковом возрасте // Вопросы психологии. – 1972. - №2. – С. 51-63.
5. Життєві кризи особистості (у двох частинах). Част. 1. – К., 1998. – 358 с.

6. Життєві кризи особистості (у двох частинах). Част. 11. – К., 1998. – 365 с.
7. Принцип развития в психологии. М., 1978. – 368 с.
8. Поливанова К.Н. Психологический анализ кризисов возрастного развития // Вопросы психологии. – 1994. - №1. – с. 61-69.
9. Електронний ресурс. – Режим доступу: [<http://student.psi911.com/list05.htm>].
10. Електронний ресурс. – Режим доступу: [http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/muhina/index.php]

Орієнтовний перелік проблемних питань для самоосвіти в міжкурсовий період в межах зазначеної теми

1. Вікова періодизація психічного розвитку дітей, її критерії та врахування в навчально-виховному процесі.
2. Психічний розвиток дитини в ранньому віці.
3. Особливості психічного розвитку дітей у дошкільному віці. Психологічна готовність дітей до навчання у школі.
4. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток у цьому віці.
5. Психічні новоутворення підліткового віку.
6. Розвиток особистості у підлітковому віці.
7. Перебудова навчальної діяльності та розвиток пізнавальних процесів у підлітковому віці.
8. Психологічні особливості та фактори формування особистості старшокласників.
9. Розвиток пізнавальних процесів старшокласників.
10. Поняття про особистість та її структуру. Формування особистості.
11. Самооцінка і рівень домагань особистості. Психологічний захист особистості.
12. Анатомо-фізіологічні особливості молодших школярів та їх

врахування у навчально-виховному процесі.

13. Закономірності психічного розвитку.

14. Психолого-педагогічна система диференціації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі і місце психодіагностики в ній.

15. Загальна характеристика особливостей розвитку пізнавальних процесів молодших школярів та їх врахування у навчанні.

16. Психічні новоутворення у період ранньої юності.